

Nr 71

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reformering av socionomutbildningen jämte i ämnet väckta motioner.

(2:a avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t (bilaga 10, punkt 221) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1964/65 beräkna

till Socialinstitutet i Stockholm: Avlöningar ett förslagsanslag av 1 013 000 kr.,
till Socialinstitutet i Stockholm: Omkostnader ett förslagsanslag av 169 000 kr.,
till Socialinstitutet i Göteborg: Avlöningar ett förslagsanslag av 618 000 kr.,
till Socialinstitutet i Göteborg: Omkostnader ett förslagsanslag av 130 000 kr.,
till Socialinstitutet i Lund: Avlöningar ett förslagsanslag av 623 000 kr.,
till Socialinstitutet i Lund: Omkostnader ett förslagsanslag av 130 000 kr.,
till Socialinstitutet i Umeå: Avlöningar ett förslagsanslag av 534 000 kr.,
till Socialinstitutet i Umeå: Omkostnader ett förslagsanslag av 138 000 kr.,
till Fortbildning av socionomer m. m. ett reservationsanslag av 70 000 kr.

Sedermåra har Kungl. Maj:t i propositionen nr 48, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 14 februari 1964, föreslagit riksdagen att

I. godkänna av departementschefen förordade riktlinjer för reformering av socionomutbildningen;

II. a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med vad departementschefen förordat fastställa personalförteckning för socialhögskolan i Stockholm, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1964/65;

b) godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för socialhögskolan i Stockholm, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1964/65;

c) till Socialhögskolan i Stockholm: Avlöningar för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 1 013 000 kr.;

d) till Socialhögskolan i Stockholm: Omkostnader för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 169 000 kr.;

III. a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med vad departementschefen förordat fastställa personalförteckning för socialhögskolan i Göteborg, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1964/65;

b) godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för socialhögskolan i Göteborg, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1964/65;

c) till Socialhögskolan i Göteborg: Avlöningar för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 618 000 kr.;

d) till Socialhögskolan i Göteborg: Omkostnader för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 130 000 kr.;

IV. a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med vad departementschefen förordat fastställa personalförteckning för socialhögskolan i Lund, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1964/65;

b) godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för socialhögskolan i Lund, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1964/65;

c) till Socialhögskolan i Lund: Avlöningar för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 623 000 kr.;

d) till Socialhögskolan i Lund: Omkostnader för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 130 000 kr.;

V. a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med vad departementschefen förordat fastställa personalförteckning för socialhögskolan i Umeå, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1964/65;

b) godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för socialhögskolan i Umeå, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1964/65;

c) till Socialhögskolan i Umeå: Avlöningar för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 534 000 kr.;

d) till Socialhögskolan i Umeå: Omkostnader för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 138 000 kr.;

VI. till Fortbildning av socionomer m. m. för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 70 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Adolfsson* (I: 666) och den andra inom andra kammaren av herr *Holmberg m. fl.* (II: 814), i vilka hemställts att riksdagen måtte vid behandlingen av propositionen nr 48 uttala sig för en sådan ämneskonstruktion vid socionomutbildningen vid socialhögskolorna att socialmedicinen beredes plats som särskilt examensämne;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fröken *Andersson* och herr *Georg Pettersson* (I: 667) och den andra inom andra kammaren av herr *Bengtson* i Solna *m. fl.* (II: 811), i vilka hemställts att riksdagen måtte besluta 1) att inrätta en tjänst som förste konsulent i A 25 vid vart och ett av socialinstituterna i Stockholm, Göteborg, Lund och Umeå samt a) till Socialhögskolan i Stockholm: Avlöningar för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 1 076 000 kr.; b) till Socialhögskolan i Göteborg: Avlöningar för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 679 000 kr.; c) till Socialhögskolan i Lund: Avlöningar för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag

av 683 000 kr.; d) till Socialhögskolan i Umeå: Avlöningar för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 594 000 kr.; 2) att kostnaderna för handledarsättning skall bestridas med statsmedel; ävensom 3) att inrätta en tjänst som sekreterare i A 21 vid vart och ett av socialinstituten i Stockholm, Göteborg, Lund och Umeå;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Lennart Geijer* (I: 668) och den andra inom andra kammaren av herr *Ekström* i Iggesund (II: 812), i vilka hemställts att riksdagen måtte i samband med behandlingen av proposition nr 48 i skrivelse till Kungl. Maj:t framhålla angelägenheten av att förslag i fråga om förstärkta resurser för social och kommunal forskning i socialhögskolornas centrala läroämnen snarast möjligt förelägges riksdagen och att därvid behovet av organisatorisk anknytning av nämnda forskning till socionomutbildningen tillgodoses;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Helleblad* m. fl. (I: 669) och den andra inom andra kammaren av herr *Nelander* m. fl. (II: 816), i vilka hemställts att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t ge till känna vad i motionerna anförts angående Sköndalsinstitutets anpassning efter de riktlinjer som i propositionen nr 48 uppdragits för socialhögskolorna;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Hilding* och *Torsten Andersson* (I: 670) och den andra inom andra kammaren av herr *Gustavsson* i Alvesta m. fl. (II: 813), i vilka hemställts att riksdagen måtte vid sin behandling av propositionen nr 48 i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att förslag rörande forskningsorganisation och inrättande av professorer vid socialhögskolorna snarast möjligt måtte föreläggas riksdagen, så att erforderliga professorer kan besättas fr. o. m. studieåret 1965/66;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Per Jacobsson* (I: 671) och den andra inom andra kammaren av herr *Källstad* m. fl. (II: 815), i vilka hemställts att riksdagen måtte vid behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 48 1. besluta att ytterligare en konsulenttjänst inrättas vid vart och ett av de nuvarande fem socialinstituten, varvid förutsattes att vederbörande utskott utarbetar förslag till lönegradsplacering; 2. i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om att förslag om inrättande av fasta forskartjänster vid socialinstituten snarast förelägges riksdagen;

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Schött* (I: 672) och den andra inom andra kammaren av herr *Wennerfors* (II: 817), i vilka hemställts att riksdagen måtte vid behandlingen av propositionen nr 48 besluta om krav på minst sex månaders förpraktik för studier vid socialhögskola.

Beträffande motiveringarna för de motionsvis gjorda yrkandena får utskottet hänvisa till motionerna I: 666, I: 667, I: 668, II: 816, II: 813, II: 815 och II: 817.

På grundval av förslag av socionomutbildningskommittén förordas i proposi-

tionen nr 48 en förlängning av socionomutbildningen från 2½ år till 3½ år. Kravet på en ettårig förpraktik förutsätts samtidigt avskaffat. Utbildningen avses omfatta en ettårig samhällsvetenskaplig grundkurs, tre terminers studier i yrkesinriktade examensämnen samt en ettårig studiepraktik. Den nuvarande differentieringen på en social linje, en förvaltningslinje och en teoretisk linje föreslås bibehållen. Vidare förordas, att socialinstituten skall ombildas till socialhögskolor fr. o. m. den 1 juli 1964. Antalet utbildningsplatser vid socialhögskolorna föreslås öka från 480 till 540. Samtidigt förordas en betydande förstärkning av socialhögskolornas lärarorganisation.

Till driftkostnader för de fyra socialhögskolorna under budgetåret 1964/65 äskas sammanlagt 3 355 000 kr., vilket jämfört med innevarande budgetår innebär en kostnadsökning för statsverket med 945 000 kr. Till fortbildning av socionomer äskas för nästa budgetår 70 000 kr., en ökning i förhållande till medelsanvisningen innevarande budgetår med 15 000 kr.

Beträffande innehållet i propositionen torde i huvudsak få hänvisas till denna.

I den av riksdagen godkända propositionen 1963:79 anslöt departementschefen sig till socionomutbildningskommitténs allmänna synpunkter rörande behovet av en förbättrad socionomutbildning men fann det påkallat att före ett slutligt ställningstagande till utbildningens utformning ytterligare överväga kommitténs förslag. Vid den fortsatta beredningen inom ecklesiastikdepartementet av kvarstående frågor rörande socionomutbildningen har särskilt tillkallade experter utarbetat en departementspromemoria. Experternas förslag skiljer sig från kommitténs främst däri, att experterna förordar ett bibehållande av den nuvarande linjeindelningen med en social linje, en förvaltningslinje och en teoretisk linje. I anslutning till synpunkter framförda vid remissbehandlingen av kommittéförslaget har experterna vidare förordat vissa justeringar i fråga om ämneskonstruktion och ämnesnamn.

De av experterna i departementspromemorian uppdragna riktlinjerna för socionomutbildningens utformning — s. 9—24 i propositionen — är, hävdar departementschefen, i huvudsak ägnade att läggas till grund för ett beslut. Genom de i promemorian föreslagna modifikationerna av kommittéförslaget har enligt departementschefen vissa väsentliga invändningar som framförts mot detta under remissbehandlingen beaktats. Endast beträffande några enskildheter förordar departementschefen ändringar av experternas förslag. Departementschefen framhåller därom bl. a. följande.

Socialinstituten har enligt gällande stadga till ändamål att meddela vetenskaplig undervisning och praktisk utbildning för social och kommunaladministrativ tjänst, att sprida kunskap i socialpolitiska och kommunala ämnen samt att främja samhällsvetenskapernas utveckling. Utbildningen är sålunda inriktad på en bestämd del av arbetsmarknaden, varför den måste avpassas till de krav som där ställs.

Av drygt 3 000 yrkesverksamma socionomer har för närvarande omkring två tredjedelar uppgifter inom kommunal socialvård, anstaltsvård och sjukvård samt

inom näringslivets personaltjänst, medan i runt tal en tredjedel tjänstgör inom administrativa och kamerala sektorer av kommunal och statlig förvaltning. Denna koncentration av socionomernas yrkesverksamhet till ett fåtal områden har föranlett, att utbildningen uppdelats på — förutom en teoretisk linje — en social linje och en förvaltningslinje (socialkommunal linje).

Även om socionomernas arbetsuppgifter kommer att alltmer vidgas, torde man också för framtiden kunna särskilja ett par centrala verksamhetsfält, det ena med social, det andra med administrativ och kameral inriktning. Med hänsyn härtill finner jag starka skäl tala för en fortsatt differentiering av socionombildningen. Jag förordar därför i likhet med experterna, att det vid vart och ett av instituten skall finnas en social linje, en förvaltningslinje och en teoretisk linje. Med hänsyn till den relativt begränsade tillströmningen till utbildning vid förvaltningslinje finner jag dock, att en sådan linje tills vidare inte bör inrättas vid umeåinstitutet.

Beträffande den sociala forskningen förklarar departementschefen, att man — liksom inom annan forskning — vanligen skiljer mellan två typer av forskningsverksamhet med hänsyn till dess syfte. Man kan å ena sidan tala om en mera allmän, grundforskningsbetonad social forskning; denna utgör en del av den samhällsvetenskapliga forskningen, från vilken den ej klart kan särskiljas. Å andra sidan finns en mera målinriktad social forskning, som syftar till att belysa innebörden samt de praktiska resultaten och verkningarna av konkreta socialpolitiska åtgärder eller utröna behovet och den lämpliga utformningen av en ifrågasatt sådan åtgärd. Departementschefen anför vidare följande.

Då det gäller det sociala fältets krav på grundforskningsresurser vill jag till att börja med slå fast, att de universitetsämnen inom vilka social grundforskning främst bör bedrivas synes vara relativt väl tillgodosedda i fråga om resurser. Sålunda finnes i ämnena statskunskap, statistik, nationalekonomi och sociologi under budgetåret 1963/64 19 tjänster på lägst preceptorsnivå — av dessa är inte mindre än 18 professorer — inrättade inom de humanistiska fakulteterna vid universiteten i Uppsala, Lund, Göteborg och Stockholm. Förutom dessa högre tjänster finnes vid de nyssnämnda läroanstalterna en betydande personalkader, som i avsevärd utsträckning kan ägna sig åt forskning: innevarande budgetår står 180 tjänster inom detta skikt — universitetslektorer, docenter, forskarasistenter, biträdande lärare och assistenter — till sagda universitets förfogande, vilket jämfört med budgetåret 1962/63 innebär en ökning med 21 tjänster. Jag vill vidare erinra om den pågående utbyggnaden av den samhällsvetenskapliga utbildnings- och forskningsorganisationen vid universitetet i Umeå. Fr. o. m. innevarande budgetår har vid sistnämnda läroanstalt inrättats en professor i statistik, varjämte inom kort förslag om inrättande av ytterligare högre tjänster i Umeå på det samhällsvetenskapliga området torde vara att förvänta. I detta sammanhang kan vidare noteras, att forskningsanslagen till samhällsvetenskapliga forskningsrådet ungefär fördubblats sedan budgetåret 1960/61.

Enligt beslut av 1962 års riksdag (BU 13; rskr 161) skall av riksbankens tillgångar värdepapper till ett bokfört belopp av 250 000 000 kr. tillföras en riksbankens jubileumsfond, vars avkastning i anslutning till riksbankens 1968 inträffande trehundraårsjubileum skall användas till främjande och understödjande av till Sverige knuten vetenskaplig forskning. Härmed skulle enligt en rekommendation av fullmäktige i riksbanken (BU 1962: 13, bil.) avses antingen i Sve-

rige av svenskar och utlänningar eller i utlandet av svenskar bedriven sådan forskning. År 1968 torde fonden komma att uppgå till över 400 000 000 kr., med en beräknad årlig avkastning av ca 18 000 000 kr.

Efter vad jag erfarit har inom den kommitté som under statsministerns ledning har till uppgift att framlägga förslag beträffande användningen av jubileumsfonden, preliminär enighet nåtts om att fondmedlen i första hand bör tillgodose sådan forskning som syftar till att öka kännedomen om samhällets funktioner och om människornas reaktioner inför dess av tekniska, ekonomiska och sociala förändringar betingade utveckling. Ett realiserande av ett förslag i denna riktning innebär en ytterligare förstärkning av de samhällsvetenskapliga forskningsresurserna och därmed resurserna för social grundforskning.

Även om den sociala grundforskningen erhåller en kraftig förstärkning, kvarstår ett behov av att i lämplig form skapa förutsättningar också för den målriktade sociala forskningen. Inom socialpolitiska kommittén diskuteras för närvarande ett förslag, som syftar till att inrätta ett socialpolitiskt utredningsinstitut med uppgift att bl. a. fortlöpande studera och analysera socialpolitikens innebörd och verkningar, att samordna på olika håll bedriven verksamhet av detta slag samt att tjänstgöra som serviceorgan för departement, statliga utredningar m. m. Socialpolitiska kommittén arbetar, enligt vad jag erfarit, med sikte på att kunna avge förslag i ämnet i år.

För den sociala forskningen i vid mening existerar redan nu betydande resurser. Såsom framgått planeras dessutom avsevärda förstärkningar. Ett förverkligande av de förslag rörande socionomutbildningens innehåll och utformning, som jag i det följande avser att framlägga, kommer därjämte att skapa förbättrade möjligheter dels för de studerande vid socialinstituten att under studietiden fram till socionomexamen tillgodogöra sig forskningsresultaten på det sociala fältet, dels för dem som avslutat sin socionomutbildning att på egen hand bedriva forskning på detta område.

I fråga om utbildningens innehåll och utformning förklarar departementschefen, att arbetsmarknaden i dag ställer krav på kunskaper som eleverna uppenbarligen inte kan tillägna sig inom den nuvarande utbildningstiden. Han tillstyrker därför att utbildningstiden i enlighet med förslag av socionomutbildningskommittén ges en omfattning av tre och ett halvt år. Det framhålles att en sådan omläggning kan genomföras utan att den sammanlagda utbildningstiden för de studerande förlänges, under förutsättning att ett förslag av kommittén om avskaffande av gällande krav på en ettårig förpraktik förverkligas. Departementschefen, som förordar att krav på sådan förpraktik inte längre skall uppställas, föreslår en uppdelning av studietiden på två och ett halvt års teoretiska studier och ett års studiepraktik. Den teoretiska utbildningen föreslås i sin tur uppdelad på en ettårig grundkurs och en därpå följande studiegång av ett och ett halvt år i examensämnen.

Grundkursen bör enligt departementschefen omfatta rättskunskap, särskilt förvaltningsrätt, statskunskap, samhällsekonomi med socialpolitik, statistik, sociologi, psykologi och praktisk förvaltningskunskap. Som examensämnen föreslås ingå rättskunskap, särskilt förvaltningsrätt, statskunskap, samhällsekonomi med socialpolitik, kommunal ekonomi och planering, sociologi, psykologi samt social

metodik. Varje examensämne föreslås omfatta dels en allmän kurs, som främst behandlar ämnets metodfrågor, dels en eller flera kurser med speciell inriktning, av vilka den studerande skall följa en.

Departementschefen anför vidare följande angående den praktiska utbildningen.

Behovet av en kvalitativ förstärkning av den praktiska utbildningen har vitsordats från åtskilliga håll. Enligt experterna är tillgång till erforderligt antal praktikplatser, där eleverna får kvalificerad handledning under sin studiepraktik, en förutsättning för utbildningsreformen. Jag delar experternas uppfattning i detta avseende och anser, att olika åtgärder bör vidtagas i syfte att höja kvaliteten på denna del av utbildningen. En uppläggning med relativt långa till terminerna förlagda praktikperioder ser jag som ett steg i denna riktning. Jag finner det också angeläget, att i enlighet med kommitténs förslag försök göres med särskilda undervisningscentra vid sociala institutioner, kommunala förvaltningar m. m., där ett större antal studerande samtidigt kan beredas plats. Det bör uppdragas åt samarbetsnämnden att undersöka de praktiska förutsättningarna för anordnande av dylika försök. Av de åtgärder som föreslagits i fråga om studiepraktiken anser jag den viktigaste vara, att man nu kraftigt bygger ut den handledarutbildning som sedan flera år anordnats på socialinstitutens eget initiativ. Endast om de studerande under sin praktiktid får kvalificerad handledning, kan praktiken utformas som undervisning och betraktas som en del av socionomutbildningen. En utbyggd handledarutbildning torde vidare kunna underlätta anskaffandet av praktikplatser, något som i sin tur kan skapa förutsättningar för en fortsatt kapacitetsökning. Med hänsyn till vad jag anfört förordar jag, att de föreslagna handledarkurserna kommer till stånd fr. o. m. nästa budgetår. I det följande beräknar jag medel för arvoden till lärare samt för rese- och traktementsersättning till lärare och deltagare i dessa kurser. Jag räknar med att vart och ett av instituten under nästa budgetår kommer att anordna tre kurser, var och en omfattande en vecka och med 25 deltagare per kurs. Detta innebär, att redan under budgetåret 1964/65 ca 300 personer får möjlighet att genomgå handledarutbildning.

Studiegången vid socialinstitutet måste enligt departementschefen utformas så, att garantier skapas för att socionomutbildningens karaktär av en sammanhållen, mot vissa centrala fält inriktad yrkesutbildning, kommer att bevaras. För socionomexamen på social linje respektive förvaltningslinje bör, förklarar departementschefen, i enlighet med expertförslaget fordras, att den studerande dels genomgått godkänd grundkurs, dels förvärvat minst fem betygsenheter i examensämnena, dels ock fullgjort ett års godkänd studiepraktik. För socionomexamen på teoretisk linje föreslås krav på dels genomgång av godkänd grundkurs, dels minst åtta betygsenheter i examensämnena.

Departementschefen tillstyrker ett av socionomutbildningskommittén framlagt förslag att socionomer som önskar fortsätta sina studier till licentiatexamen skall få avlägga sådan examen vid universitet och att behörighet att avlägga filosofie licentiatexamen skall tillkomma den som utöver socionomexamen förvärvat tre betygsenheter i ett ämne vid filosofisk fakultet.

Den vid socialinstitutet bedrivna utbildningen har, förklarar departements-

chefen, redan nu högskolemässig karaktär. Genom de i propositionen föreslagna åtgärderna kommer en väsentlig kvalitativ förstärkning av utbildningen att ske och departementschefen förordar därför i likhet med kommittén och experterna att socialinstituten erhåller benämningen socialhögskolor.

Departementschefen finner, att den pågående utbyggnaden av utbildningskapaciteten bör fortsätta samt förordar i enlighet med experternas förslag en ökning av antalet utbildningsplatser med 30 i Stockholm och 30 i Umeå fr. o. m. läsåret 1964/65. Den sammanlagda intagningskapaciteten vid socialhögskolorna skulle härigenom komma att uppgå till 540 platser, fördelade med 180 i Stockholm och 120 vid var och en av högskolorna i Göteborg, Lund och Umeå. Önskvärdheten av att utbildningsresurserna utnyttjas fullt effektivt motiverar enligt departementschefen, att samarbetsnämnden snarast prövar möjligheterna att anordna elevintagning två gånger per år. En av experterna angiven riktning för socialhögskolornas intagningskapacitet läsåret 1970/71, nämligen ca 750 platser, fördelade med 240 i Stockholm, 180 i Göteborg, 180 i Lund och 150 i Umeå, föreslås ligga till grund för planeringen av nya lokaler för respektive socialhögskola.

I fråga om personalorganisationen anför departementschefen bl. a. följande.

Experternas beräkningar av medelsbehovet till avlöningar synes mig i huvudsak väl avpassade till den föreslagna utbyggnaden. Jag tillstyrker därför i överensstämmelse med experternas förslag inrättande av tio nya universitetslektorat samt fyra nya lektorstjänster i lönegraden A 25. Sålunda bör fr. o. m. den 1 juli 1964 inrättas tre tjänster som universitetslektor i A 27 i såväl Stockholm som Göteborg samt två dylika tjänster i såväl Lund som Umeå. Fr. o. m. samma tidpunkt bör vid var och en av högskolorna inrättas en tjänst som lektor i A 25 för den praktiskt inriktade undervisningen. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av styrelsen för vederbörande högskola fastställa ämnesområden för tjänsterna som universitetslektor och lektor. De av experterna framlagda förslagen om inrättande av tjänster som förste konsulent i A 25 för den praktiska utbildningen anser jag mig inte kunna biträda. Jag förutsätter, att samarbetsnämnden närmare överväger fördelningen av arbetsuppgifter mellan lektorerna och de nuvarande konsulenterna i A 21.

I samband med de nuvarande institutens förstatligande tillkom fr. o. m. den 1 juli 1963 en samarbetsnämnd för socialinstituten. Nämnden, som består av en ordförande och ytterligare en ledamot, tillika sekreterare, samt de fyra rektorerna vid instituten, har till uppgift att främja en samordning av institutens verksamhet. I samband med omlagningen av utbildningen torde nämnden få väsentligt ökade uppgifter. Med hänsyn härtill förordar jag inrättande av en tjänst som förste byråsekreterare i A 23 vid nämnden. Medel för tjänsten bör beräknas under stockholmshögskolans avlöningsanslag; tjänst innehavaren bör tillsättas av samarbetsnämnden. Genom att denna tjänst inrättas bör en avlastning av det kvalificerade administrativa arbetet vid högskolorna kunna uppnås. Jag anser mig därför inte kunna biträda experternas förslag om inrättande av en tjänst som sekreterare i A 21 vid var och en av högskolorna.

Departementschefen beräknar vidare bl. a. medel för undervisnings- och examinationsarvoden samt för förstärkning av högskolornas biträdesorganisation.

För nästa budgetår föreslår departementschefen en sammanlagd medelsanvisning till driftkostnader för socialhögskolorna av 3 355 000 kr., vilket är 945 000 kr. mer än vad som anvisats för innevarande budgetår. Anslaget till fortbildning av socionomer m. m. föreslås uppräknat med 15 000 kr. till 70 000 kr.

Utskottet. Genom att socionomerna kommit att tagas i anspråk för alltmer kvalificerade arbetsuppgifter har behovet av en kvalitativ förstärkning av socionomutbildningen vuxit. Samtidigt har efterfrågan på socionomer ökat avsevärt. Trots att antalet antagna elever vid socialinstitutet i det närmaste fördubblats sedan läsåret 1960/61 är en ytterligare ökning av utbildningskapaciteten ofrånkomlig. Det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget till reformering och utbyggnad av socionomutbildningen är mot denna bakgrund att hälsa med tillfredsställelse.

Enligt förslaget skall tiden för såväl de teoretiska studierna som den praktiska utbildningen utökas. Utbildningens vetenskapliga förankring föreslås bli förstärkt bl. a. genom inrättande av ett tiotal nya universitetslektorat. Med hänsyn till den kvalitativa förstärkning av utbildningen som enligt förslaget skulle komma till stånd förordar departementschefen, att socialinstitutet erhåller benämningen socialhögskolor. Utskottet biträder vad departementschefen sålunda föreslagit.

I motionerna I: 668 och II: 812, I: 670 och II: 813 samt I: 671 och II: 815 har framförts förslag om ökade resurser för forskning inom socialhögskolornas ämnesområden och om inrättande av forskartjänster vid dessa högskolor. Utskottet vill med anledning härav framhålla, att utskottet i likhet med motionärerna finner det angeläget att forskning bedrivs inom ifrågavarande ämnesområden. Vissa av de universitetsämnen inom vilka social grundforskning främst bör bedrivas synes emellertid, såsom departementschefen framhållit, relativt väl tillgodosedda i fråga om resurser. Kommittén för utredning rörande riksbankens jubileumsfond har den 14 april 1964 framlagt förslag rörande fondens handhavande och utnyttjande. Kommittén förutsätter, att fondens verksamhet till en början inriktas på sådan forskning, som syftar till att öka kunskapen om de verkningar som tekniska, ekonomiska och sociala förändringar framkallar i samhället och hos de enskilda människorna. Resurserna för social forskning torde härigenom komma att ytterligare förstärkas. Vad beträffar den målinriktade sociala forskningen torde böra erinras om de planer som diskuteras inom socialpolitiska kommittén på inrättande av ett socialpolitiskt utredningsinstitut. Skulle behovet av forskning inom något av socialhögskolornas ämnesområden trots hittillsvarande och planerad aktivitet ej kunna tillgodoses bör det enligt utskottets mening ankomma på samarbetsnämnden för socialhögskolorna eller vederbörande universitetsmyndigheter att taga de initiativ i ämnet som må anses påkallade. Utskottet är således icke berett att tillstyrka bifall till de i motionerna I: 668 och II: 812, I: 670 och II: 813 samt I: 671 och II: 815 framförda förslagen i fråga om forskning inom socialhögskolornas ämnesområden. Utskottet vill i

detta sammanhang också erinra om sitt uttalande vid föregående års riksdag (utlåtande nr 110, s. 7), att ändamålet med socionomutbildningen är att ordna en yrkesutbildning och att det därvid främst gäller att tillgodose samhällets behov av socionomer, som är lämpliga och väl användbara inom den statliga och kommunala socialvårdande verksamheten, inom den kommunala förvaltningen och på anstaltsområdet.

Förslag om inrättande av särskilda konsulenttjänster för den praktiska utbildningen har framförts i motionerna I: 667 och II: 811 samt I: 671 och II: 815. Enligt vad utskottet inhämtat torde lektorerna i praktiska ämnen kunna tagas i anspråk för en del av de arbetsuppgifter, som enligt motionerna borde ankomma på de föreslagna nya konsulenterna. Enligt utskottets mening bör denna möjlighet prövas. Utskottet anser sig därför icke böra biträda ifrågavarande motionsyrkanden. Med hänsyn till att åtskilliga kvalificerade förvaltningsuppgifter överförs från socialinstituten till den fr. o. m. den 1 juli 1963 inrättade samarbetsnämnden för socialinstituten och då vid nämnden enligt departementschefens förslag skulle tillkomma en sekreterartjänst i lönegrad A 23 avstyrker utskottet även bifall till de i motionerna I: 667 och II: 811 framförda yrkandet om inrättande av tjänster som sekreterare i A 21 vid socialhögskolorna.

Frågan om vem som skall bestrida kostnaderna för ersättning åt handledare under studiepraktiken bör bli föremål för förhandlingar. Yrkandet i motionerna I: 667 och II: 811 att dessa kostnader skall bestridas med statsmedel torde därför icke böra bifallas av riksdagen.

Med anledning av det i motionerna I: 672 och II: 817 framförda förslaget om krav på minst sex månaders förpraktik för studier vid socialhögskola vill utskottet framhålla, att även om föregående praktisk erfarenhet i och för sig kan vara av betydande värde för studier vid socialhögskola så torde kravet likväl icke fortsättningsvis kunna upprätthållas med den utökning av studietiden som förutsatts i departementschefens förslag. Det synes heller inte kunna bestridas att det blir ett gott utnyttjande av praktiken om eleverna har en teoretisk bakgrund, något som blir fallet beträffande den nu förordade ettåriga studiepraktiken. Utskottet delar alltså departementschefens uppfattning att för antagning vid socialhögskola icke bör krävas förpraktik. Såsom föreslagits i departementspromemorian bör emellertid vid intagning av elever till socialhögskolorna hänsyn kunna tagas till tidigare anställning inom lämpligt område liksom till kvalificerade statliga, kommunala eller andra förtroendeuppdrag. Med hänsyn till vad sålunda upptagits avstyrker utskottet bifall till motionerna I: 672 och II: 817. Utskottet vill i detta sammanhang framhålla, att liksom hittills även sökande utan studentexamen efter särskild prövning bör kunna få tillträde till socionomutbildning.

Vidkommande det i motionerna I: 666 och II: 814 framförda förslaget att riksdagen skulle uttala sig för en sådan ämneskonstruktion att socialmedicinen beredes plats som särskilt examensämne får utskottet framhålla, att det i första hand bör ankomma på samarbetsnämnden för socialhögskolorna att pröva denna

fråga. Utskottet anser sig således icke böra biträda ifrågavarande motionsyrkande.

I motionerna I: 669 och II: 816 har föreslagits att utbildningen vid Sköndalsinstitutet skall anpassas efter de riktlinjer, som dragits upp för socialhögskolorna. Med hänsyn till att Sköndalsinstitutet är en enskild utbildningsanstalt bör det emellertid ankomma på huvudmannen för institutet att besluta om en eventuell omorganisation av utbildningen. Utskottet förordar därför att motionerna I: 669 och II: 816 icke föranleder någon riksdagens åtgärd.

Vad departementschefen i förevarande proposition i övrigt anfört och förordat har icke givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

I. att motionerna I: 667 och II: 811, i vad de avser inrättande av förste konsulenttjänster vid socialhögskolorna, icke må bifallas av riksdagen;

II. att motionerna I: 671 och II: 815, i vad de avser inrättande av konsulenttjänster vid socialhögskolorna, icke må bifallas av riksdagen;

III. att motionerna I: 667 och II: 811, i vad de avser inrättande av sekreterartjänster vid socialhögskolorna, icke må bifallas av riksdagen;

IV. att motionerna I: 667 och II: 811, i vad de avser beständandet av kostnader för handledarersättning, icke må bifallas av riksdagen;

V. att motionerna I: 666 och II: 814 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

VI. att motionerna I: 668 och II: 812 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

VII. att motionerna I: 669 och II: 816 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

VIII. att motionerna I: 670 och II: 813 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

IX. att motionerna I: 671 och II: 815, i vad de avser inrättande av fasta forskartjänster vid socialhögskolorna, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

X. att motionerna I: 672 och II: 817 icke må bifallas av riksdagen;

XI. att riksdagen må godkänna av departementschefen förordade riktlinjer för reformering av socionomutbildningen;

XII. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 667 och II: 811 samt I: 671 och II: 815, samtliga motioner såvitt nu är i fråga,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med vad departementschefen förordat fastställa personalförteckning för social-

högskolan i Stockholm, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1964/65;

b) godkänna följande avlöningsstat för socialhögskolan i Stockholm, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1964/65:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	261 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	8 200
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:	
a. Avlöningar till vissa lärare m. m., <i>förslagsvis</i>	293 000
b. Avlöningar till annan icke-ordinarie personal	201 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	249 800
Summa kr. 1 013 000	

c) till *Socialhögskolan i Stockholm: Avlöningar* för budgetåret 1964/65 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 1 013 000 kr.;

d) till *Socialhögskolan i Stockholm: Omkostnader* för budgetåret 1964/65 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 169 000 kr.;

XIII. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 667 och II: 811 samt I: 671 och II: 815, samtliga motioner såvitt nu är i fråga,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med vad departementschefen förordat fastställa personalförteckning för socialhögskolan i Göteborg, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1964/65;

b) godkänna följande avlöningsstat för socialhögskolan i Göteborg, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1964/65:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ..	195 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	3 400
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:	
a. Avlöningar till vissa lärare m. m., <i>förslagsvis</i>	203 000
b. Avlöningar till annan icke-ordinarie personal	69 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	147 600
Summa kr. 618 000	

c) till *Socialhögskolan i Göteborg: Avlöningar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 618 000 kr.;

d) till *Socialhögskolan i Göteborg: Omkostnader* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 130 000 kr.;

XIV. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 667 och II: 811 samt I: 671 och II: 815, samtliga motioner såvitt nu är i fråga,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med vad departementschefen förordat fastställa personalförteckning för socialhögskolan i Lund, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1964/65;

b) godkänna följande avlöningsstat för socialhögskolan i Lund, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1964/65:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	193 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	3 400
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:	
a. Avlöningar till vissa lärare m. m., <i>förslagsvis</i> ..	211 000
b. Avlöningar till annan icke-ordinarie personal	70 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	145 600
	Summa kr. 623 000

c) till *Socialhögskolan i Lund: Avlöningar* för budgetåret 1964/65 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 623 000 kr.;

d) till *Socialhögskolan i Lund: Omkostnader* för budgetåret 1964/65 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 130 000 kr.;

XV. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 667 och II: 811 samt I: 671 och II: 815, samtliga motioner såvitt nu är i fråga,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med vad departementschefen förordat fastställa personalförteckning för socialhögskolan i Umeå, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1964/65;

b) godkänna följande avlöningsstat för socialhögskolan i Umeå, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1964/65:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ..	193 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	3 400
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:	
a. Avlöningar till vissa lärare m. m., <i>förslagsvis</i>	147 000
b. Avlöningar till annan icke-ordinarie personal	63 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	127 600
	<hr/>
	Summa kr. 534 000

c) till *Socialhögskolan i Umeå*: Avlöningar för budgetåret 1964/65 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 534 000 kr.;

d) till *Socialhögskolan i Umeå*: Omkostnader för budgetåret 1964/65 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 138 000 kr.;

XVI. att riksdagen må till *Fortbildning av socionomer m. m.* för budgetåret 1964/65 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 70 000 kr.

Stockholm den 28 april 1964

På statsutskottets vägnar:

ERNST V. STAXÄNG

Närvarande: se under utlåtandet nr 73.

Reservationer

- 1) av fröken *Andersson*
- 2) av herr *Staxäng*
- 3) av herr *Blidfors*
- 4) av fröken *Elmén*
- 5) av herr *Nelander*.